

ชื่องานวิจัย การอนุรักษ์พิธีกรรมและการแต่งกายในการฟ้อนกลองคຸ້ມจังหวัด
อุบลราชธานี

ผู้วิจัย อ.คำล่า มุสิกา อ.สัมพันธ์ สุวรรณเลิศ นางสาวบุญส่ง ตรี้อยสิงห์ และคนอื่นๆ

ปีที่วิจัย 2552

แหล่งทุน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บทสังเคราะห์งานวิจัย

โครงการวิจัยเรื่องการอนุรักษ์พิธีกรรมและการแต่งกายในการฟ้อนกลองคຸ້ມจังหวัดอุบลราชธานีมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิธีกรรมและการแต่งกายในการฟ้อนกลองคຸ້ມจังหวัดของอุบลราชธานี และมุ่งที่จะให้ชุมชนที่มีการฟ้อนกลองคຸ້ມที่กระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้พิธีกรรมและการแต่งกายในการฟ้อนกลองคຸ້ມของชุมชนอื่น เพื่อหากระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้พิธีกรรมและการแต่งกายรวมทั้งทำทางการแสดงในการฟ้อนกลองคຸ້ມสู่ชุมชน สถานศึกษา หน่วยงานต่างๆ และมุ่งหวังให้คนในชุมชนและชาวอุบลราชธานีเกิดความภาคภูมิใจและตระหนักถึงคุณค่า ร่วมสืบสานเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม พิธีกรรม และการแต่งกายในการฟ้อนกลองคຸ້ມของชาวอุบลราชธานี

งานวิจัยนี้ผ่านการมีส่วนร่วมของทั้งสี่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย ชุมชนบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง ชุมชนบ้านลำตาก ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง ชุมชนบ้านท่าลาด ตำบลท่าลาด อำเภวารินชำราบ และชุมชนบ้านท่าโพธิ์ศรี ตำบลท่าโพธิ์ศรี อำเภอเดชอุดม พบว่าทุกชุมชนไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาเรื่องการฟ้อนกลองคຸ້ມของชุมชนตัวเอง นักวิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลเบื้องต้น และให้ความรู้ในการทำงานวิจัยท้องถิ่นแก่ชุมชนต่างๆ ผ่านกระบวนการใช้เวทีหาอาสาสมัครนักวิจัย การแลกเปลี่ยนความรู้ ชักถาม ตั้งคำถาม ฝึกซ้อมและเตรียมความพร้อมการเป็นนักวิจัย การออกเก็บข้อมูลภาคสนาม และรวบรวมนำข้อมูลเพื่อนำไปสังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดข้อมูลประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าของชุมชน

ผลการศึกษาพบว่าทุกชุมชนไม่เคยมีการจดบันทึกเรื่องการฟ้อนกลองคຸ້ມไว้เลย ปรากฏการณ์ที่พบเหมือนกันทั้งสี่ชุมชนคือมีการฟ้อนกลองคຸ້ມเพื่อการขอฝน มีท่าฟ้อน ดนตรีและการแต่งกายแตกต่างกันไป แต่ละชุมชน **ท่าฟ้อน** มีความแตกต่างกันทั้งสี่ชุมชน ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ มีการคิดค้นดัดแปลง เพิ่มเติมตามแต่ละท้องถิ่น **ดนตรี** ทุกชุมชนจะใช้เฉพาะกลองคຸ້ມและพังกา แต่อาจเรียกชื่อเครื่องดนตรีเพี้ยนออกไปตามสำเนียงการพูด จังหวัดดนตรีบรรเลงประกอบในการฟ้อนมีความคล้ายคลึงกันบ้างในพื้นที่ใกล้เคียงกัน และมีการเปลี่ยนแปลงจังหวะดนตรีในพื้นที่ที่มีการอพยพเคลื่อนย้ายออกไปอาศัยตั้งหลักแหล่งที่อื่น **การแต่งกาย** ทั้งสี่ชุมชนมีการสวมเล็บ (ช่วยมือ) แต่ใส่จำนวนเล็บไม่เท่ากัน บางชุมชนใส่เล็บจำนวนสี่นิ้ว บางชุมชนใส่เล็บจำนวนห้านิ้วตามลักษณะความเชื่อของแต่ละชุมชน โดยจะสวมใส่เล็บ

(ชวยมือ)ในการฟ้อนกลองตุ้มเท่านั้น เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของค้ประกอบอื่นๆ มีความแตกต่างกันตามความสามารถในการสร้างเครื่องแต่งกายของชุมชน และคติความเชื่อของแต่ละพื้นที่

นักวิจัยพยายามให้แต่ละชุมชนเห็นความสำคัญหรือคุณค่าของการฟ้อนกลองตุ้ม โดยได้ดำเนินการกำหนดรูปแบบการอนุรักษ์การฟ้อนกลองตุ้มของจังหวัดอุบลราชธานีอย่างมีส่วนร่วม ส่งผลให้ชุมชนและประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีเห็นถึงคุณค่าของการอนุรักษ์ รวมถึงมีการต่อยอดขยายผล ส่งเสริมให้บรรจู่อยู่ในหลักสูตรของโรงเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ฟ้อนกลองตุ้มเป็นศิลปะแห่งบรรพชนที่คงอยู่สืบไป

ปัจจุบันการฟ้อนกลองตุ้มเป็นที่รู้จักกันทั้งในระดับจังหวัดและระดับชาติ โดยได้รับเลือกเข้าร่วมแสดงในขบวนแห่เทียนพรรษาและการแสดงแสงสีเสียงของจังหวัดอุบลราชธานี ตลอดจนการเข้าร่วมแสดงในระดับประเทศที่กรุงเทพมหานคร